

**Юлія ПОПКА,**  
студентка Таврійського національного  
університету імені В. І. Вернадського

## **ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРІВ ЩОДО НАДАННЯ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

До одних з найважливіших інститутів цивільного права, безсумнівно, відносять зобов'язання про надання послуг. До цієї категорії належать різного роду діяльність, яка породжує певне благо, що має споживчу вартість і внаслідок цього стає об'єктом цивільного права. Наприклад, перевезення, доручення, страхування, комісія, туристичне обслуговування, зберігання, інформаційні послуги, позика, кредит, банківський рахунок, банківський вклад, управління майном, платне надання інших послуг тощо.

Важливим регулятором відносин, що виникають під час виконання таких зобов'язань, є договір, а також низка нормативно-правових актів, зокрема, Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 року та Цивільний кодекс України.

Відповідно до ст. 177 ЦК України послуги є самостійним об'єктом цивільних прав, проте ні ЦК України, ні ГК України не містять визначення даного поняття. Цей термін визначений у розділі I Закону України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 р., де зазначено, що послуги – це діяльність виконавця з надання (передачі) замовнику певного визначеного договором матеріального чи нематеріального блага, що здійснюється за індивідуальним замовленням споживача для задоволення його особистих потреб [1].

Як зазначалось раніше, послуга здійснюється в межах договору, який укладений між виконавцем, тобто суб'єктом господарювання, який виконує роботи або надає послуги та замовником. Загальне визначення цивільно-правового договору наведено у ст. 626 ЦК України, де встановлено, що договір – це домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, а от визначення договору про надання послуги наведено у ст. 901 ЦК України [2].

Відповідно до цієї статті та розділу I Закону України Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 р. договір про надання послуг – це домовленість двох сторін, за якою одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором.

Виконавець повинен надати послугу особисто, однак має право покласти виконання договору про надання послуг на третю особу, залишаючись відповідальним перед замовником за порушення договору у повному обсязі. Третє ж особа не несе ніяких зобов'язань безпосередньо перед замовником, а тільки перед первинним виконавцем. Це твердження

закріплено у ст. 902 ЦК України. Строк про надання послуг визначається за погодженням сторін, якщо інше не передбачено законом або іншими нормативно-правовими актами. Форма договору про надання послуг визначається за загальними правилами і зазвичай є письмовою.

Варто зазначити, у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та введенням правового режиму воєнного стану на території України відповідно до Закону України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» договори, додаткові угоди та інші документи, що необхідні для укладання договору можуть укладатись та надаватись у електронному вигляді.

Основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів в Україні регулюються Цивільним Кодексом України, Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року № 851-IV, Законом України «Про електронну комерцію» від 03 вересня 2015 року № 675-VIII, Законом України «Про електронні довірчі послуги» від 05 жовтня 2017 року № 2155-VIII. Таким чином договори, додаткові угоди можуть бути укладені і електронному вигляді, але обов'язково із застосуванням кваліфікованого електронного підпису.

За договором про оплатне надання послуг, замовник повинен оплатити надану йому послугу в строк та в порядку, що визначено договором. Якщо в договорі відсутні умови про розмір винагорода, порядок його виплати, винагорода виплачується після надання послуги в розмірі, в якому при подібних обставинах звичайно оплачуються такі послуги. У випадку, якщо не було визначено термін оплати наданих послуг, виконавець має право вимагати оплати в будь-який час, а замовник зобов'язаний її здійснити протягом 7 днів з дня пред'явлення такої вимоги.

Важливим є і відповідальність виконавця та замовника за порушення договору про надання послуг, яка передбачена ст. 906 ЦК України. За загальним правилом, збитки, які завдані замовнику невиконанням чи неналежним виконанням договору про надання послуг за плату, підлягають відшкодуванню виконавцем у разі наявності його вини. Якщо виконавець порушив договір про надання послуг за плату при здійсненні ним підприємницької діяльності, то він також відповідає за це порушення.

У нинішніх реаліях ситуація змінюється. Військова агресія Російської Федерації проти України вплинула майже на всі сфери життєдіяльності людини, в тому числі на можливість виконання цивільно-правових зобов'язань. Відбулась низка змін у законодавстві. Так, Законом України від 15 березня 2022 року № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» доповнено, розділ «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України пунктом 18 [3]. Цим пунктом визначено, що у період дії в Україні воєнного, надзвичайного стану та у тридцятиденний строк після його припинення або скасування у

разі прострочення позичальником виконання грошового зобов'язання за договором, відповідно до якого позичальнику було надано кредит (позику) банком або іншим кредитором (позикодавцем), позичальник звільняється від відповідальності, визначеної статтею 625 цього Кодексу, а також від обов'язку сплати на користь кредитодавця (позикодавця) неустойки (штрафу, пені) за таке прострочення.

Аналізуючи ці зміни можна зробити висновок, що наразі достатньо чітко врегульованні наслідки та відповідальність за прострочення виконання зобов'язання за договорами позики.

Щодо відповідальності у разі невиконання умов договору, то варто зауважити, що сторонам, які уклали такі договори, зокрема договір по надання послуг, необхідно доводити, що зобов'язання не виконано саме у зв'язку з воєнним станом і у випадку доведення факту невиконання зобов'язання, у зв'язку з настанням обставин непереборної сили, сторона договору буде звільнена від відповідальності.

Відповідно до ч. 2 ст. 141 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» військові дії вважаються обставинами непереборної сили, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, які передбачених умовами договору [4].

Але тут важливим є те, що особа повинна мати дійсно важливі причини для звільнення від відповідальності. Сторонам договорам необхідно доводити, що прострочення виплати відбулося саме у зв'язку з обставинами непереборної сили, у нашому випадку з початком повномасштабного вторгнення на територію України. Посилання лише на введення в Україні воєнного стану в таких випадках буде недостатньо. Також зазначити, що договір про надання послуг може бути розірваний, в порядку та на підставах, встановлених Цивільним кодексом України, іншим законом або за домовленістю сторін, у тому числі також через обставинами непереборної сили, тобто війни в країні.

#### **Список використаних джерел**

1. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 р.
2. Цивільний кодекс України. Зі змінами 01.08.2022.
3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022.
4. Закон України «Про торгово-промислові палати в Україні» від 02.12.1997.

УДК 347.45/47:338.48

*Ліна САВЧУК*,  
студентка Таврійського національного  
університету імені В. І. Вернадського

### **ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ**

Військовий стан в Україні наклав свій відбиток на багато сфер життя українців. Торкнулося це й сфери туризму. Здавалося б, це мало